

Secció III. Altres disposicions i actes administratius

ADMINISTRACIÓ DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA CONSELLERIA DE MEDI AMBIENT I TERRITORI

3171 *Acord del Ple de la Comissió de Medi Ambient de les Illes Balears sobre la definició de la franja de reserva de la variant nord d'Artà, TM Artà (57E/2017)*

En relació amb l'assumpte de referència, i d'acord amb l'establert a l'article 25.3 de la Llei 21/2013, de 9 de desembre, d'avaluació ambiental, es publica l'Acord del Ple de la CMAIB, en sessió de 3 de març de 2020,

DECLARACIÓ AMBIENTAL ESTRATÈGICA

L'art. 6 de la Llei 21/2013, de 9 de desembre, d'avaluació ambiental estableix els plans o programes que són objecte d'una Avaluació Ambiental Estratègica (AAE) ordinària.

1. Antecedents

Els estudis informatius per la determinació de la zona de reserva viari de variants es redacten en compliment de la Norma 11 del Pla Director sectorial de Carreteres de 2009, amb la finalitat de validar una franja de reserva de cada variant.

La Comissió de Medi Ambient de les Illes Balears (CMAIB) va redactar el document d'abast, tramés el 20/09/2017 com a resposta a la petició de la Direcció Insular d'Infraestructures i Mobilitat del Consell Insular de Mallorca d'iniciar la tramitació ambiental estratègica.

El 27 de febrer de 2019 la Direcció Insular d'Infraestructures i Mobilitat del Consell Insular de Mallorca va trametre a la CMAIB l'EAE complet per poder formular la pertinent declaració ambiental estratègica.

2. Objecte del pla

El pla consisteix en la definició de la franja de reserva viària de la variant d'Artà Nord, prevista al Pla Director Sectorial de Carreteres de Mallorca (PDSCMa) de 2009. L'objectiu de la variant, segons la justificació d'interès general és que la carretera Ma-3333 que comunica el nucli urbà del poble d'Artà amb l'Ermida de Betlem no té connexió amb cap altra carretera. Els motius són:

- L'accés a propietats privades
- El transport amb origen o destí l'explotació ramadera amb únic accés a través de la mateixa carretera Ma-3333.
- Les visites turístiques a l'Ermida de Betlem.

A més a més, aquesta justificació al·ludeix a la construcció d'una variant que connectarà la Ma-15 (carretera Palma-Artà-Capdepera), permetrà l'accés al tram inicial de la Ma-333 sense haver de passar per l'interior del poble. Aquesta variant es refereix a la segona fase de la variant d'Artà, la part Sud.

3. Elements ambientals més significatius afectats pel Pla i mesures proposades

Afecció aigües superficials i subterrànies

Segons l'Estudi informatiu i l'Estudi Ambiental estratègic totes les alternatives, excepte una, travessen la zona amb risc d'inundació. A l'afecció en relació amb la xarxa de torrents es parteix de la base que el projecte constructiu resoldrà els problemes de drenatge per evitar que la futura infraestructura actui com una barrera. A l'Estudi Ambiental Estratègic (EAE) a l'apartat 6 de característiques mediambientals que puguin veure's afectades de manera significativa i la seva evolució tenint en compte el canvi climàtic... al subapartat de xarxa d'aigües superficials diu que a l'àrea d'estudi on es té prevista la ubicació de la variant es localitza es Torrent des Cocons que aigües avall s'uneix al Torrent de Canyamel que desemboca a la platja de Canyamel. La futura variant podria suposar una barrera natural que afecti el drenatge natural de la zona, essent un factor de risc si el projecte constructiu no està ben dissenyat. És d'especial rellevància el correcte estudi i dimensionament de l'obra de drenatge de la infraestructura. Al subapartat Hidrologia subterrània diu que la zona d'estudi es localitza sobre les masses d'aigua subterrània denominades 1817M4 Ses Planes i 1817 M6 Es Racó amb una vulnerabilitat baixa a moderada no considerant que existeixi risc de contaminació d'aqüífers.

Espais Naturals protegits

No afecta directament a cap espai protegit però si queden en l'entorn molt pròxim a l'Àrea Natural d'Espacial Interès d'Alt Nivell de Protecció (AANP) amb el codi 260, 265, 269,272 i 287 i L'Àrea Natural d'Espacial Interès amb el codi 1659 (ANED).

Hàbitats

La capa d'Hàbitats 2005 com són els esbarzerers (*Rubus ulmifolii*- *Crataegum brevispinae*), boscos d'álbers (*Vincetoxicum*- *Populetum albae*), enfiladisses sobre canyes (*Arundini*- *Convolvuletum sepium*), jonqueres i herbassars gramínoides humits (*Molinio*- *Holoschoenion*), bova i canyet (*Typho angustifoliae*- *Phragmitetum australis*). Aquesta vegetació d'àrees ombrívoles de fonts i torrents de zones fluvials amb un adequat mosaic de vegetació són llocs de gran interès per la funció ambiental de la fauna silvestre que troba una bona font d'aliment.

Vegetació

La vegetació de la zona correspon a aquella d'espais conreats de secà i fruiters com l'ametller (*Prunus dulcis*), el garrover (*Ceratonia siliqua*) i la figuera (*Ficus carica*), vegetació al·lòctona d'espais enjardinats associats a habitatges, vegetació forestal pròxima a la zona de connexió amb Ma-15 i en algunes alternatives vegetació de la capa d'Hàbitats 2005.

Fauna

Segons l'Estudi ambiental Estratègic al bioatlas, apareix un conjunt d'espècies de les quals inclouen la llista de la quadrícula 2350 (1x1). Les espècies catalogades d'aquesta llista són el banyarriquer (*Cerambyx cerdo* subsp. *Mirbeckii*) i les ratapinyades de coa llarga, nòctul petita i de vores clares (*Tadarida teniotis*, *Nyctalus leisleri*, *Pipistrellus kuhlii*).

A la quadrícula 233 (5x5) apareixen les espècies anteriors a més del milà reial (*Milvus milvus*), el xoriguer (*F. tinnunculus*), el passaforadí (*Troglodytes troglodytes*), el puput (*Upupa epops*), la tortuga mediterrània (*Testudo hermanni*) també catalogats i la tórtora (*Streptopelia turtur*) amenaçada.

Elements d'interès cultural o etnològic

A la zona d'estudi es localitzen tres elements protegits pel catàleg municipal que segons l'estudi informatiu es tendran en compte en la redacció del projecte de construcció d'acord amb les indicacions del Departament de Cultura i Patrimoni del Consell de Mallorca. Aquestes són:

Teulera des Murtons (Bé etnològic) ART-369

Sínia vora la Teulera des Murtons (Bé etnològic) ART-390

Pla de Sa Sínia (Jaciment arqueològic) ART-095

Paisatge

Segons l'Estudi Ambiental Estratègic el valor paisatgístic de la zona es considera mitjà, per no presentar característiques paisatgístiques singulars ni presentar degradacions rellevants. No té en compte la proximitat dels turons que l'envolten.

4. Resum del procés d'avaluació

Fase Prèvia de Consultes

Tal com preveu l'art. 19 de la Llei 21/2013, l'òrgan ambiental va redactar el Document d'Abast (20/09/2017) que va ser tramès a la Direcció Insular d'Infraestructures i Mobilitat del Consell Insular de Mallorca el 25 d'octubre de 2017.

Fase d'informació pública i de consultes

L'Estudi informatiu de la variant d'Artà i el Document Ambiental Estratègic es varen sotmetre al tràmit d'informació pública en dues ocasions.

Per a la determinació de la zona de reserva viària de la Variant Nord d'Artà (BOIB núm. 25 de 23 de febrer de 2016) amb les al·legacions de: el col·lectiu Alternativa per Artà, l'Ajuntament d'Artà (31/03/2016), la D.G d'Agricultura i Ramaderia (GOIB), el departament de Medi ambient del Consell de Mallorca i particulars. El 20/04/2016 el Consell de Mallorca realitza un informe de contestació de les al·legacions de la informació pública de l'estudi informatiu de la variant nord d'Artà Clau 15-18-0- EI. Informe (06/06/2016) del Consell de Mallorca sobre la no necessitat de modificació de l'estudi informatiu arran de les al·legacions.

I en Aprovació inicial de l'Estudi informatiu per a la determinació de la zona de reserva viària de la variant nord d'Artà Clau 15-18-0-EI (BOIB núm.88 de 17 de juliol de 2018).

Informe tècnic de resposta a les al·legacions rebudes durant el procediment d'exposició pública de l'estudi informatiu i estudi ambiental estratègic per a la determinació de la zona de reserva viària de la variant Nord d'Artà. Emissor: Departament de Territori i Infraestructures de la D.I d'Infraestructures i Mobilitat del Consell de Mallorca.

Durant el termini de la segona exposició pública es presentà 1 informe de supervisió del Departament de Medi Ambient del Consell Insular de Mallorca i una al·legació. Es reitera la petició d'informes i es demana a l'Ajuntament d'Artà que informi sobre l'existència d'associacions de veïnats o plataformes relacionades amb l'estudi informatiu. L'Ajuntament (10/12/2018) indica que no existeixen. També es demanen informes a les següents associacions: Terraferida, GOB i Amics de la Terra que no envien cap informe ni resposta.

Al·legació de la representant de l'Agrupació d'electors alternativa per Artà.

0.- Al·legació respecte a l'ús de la llengua catalana dins l'àmbit de competència del Consell de Mallorca. El Consell de Mallorca al·lega que la finalitat de l'estudi exigeix la redacció en una altra llengua, ja que forma part d'un conveni de col·laboració amb el Ministeri de Foment organisme en el qual el català no és llengua oficial.

1 i 2.- Es proposa que es revisi la titularitat municipal de l'accés al PNL per Cala Estreta assumint-la el Consell de Mallorca per l'alta intensitat de trànsit, freqüentació d'excursionistes, que dona accés a diversos punts d'interès i la manca de capacitat econòmica de l'Ajuntament pel seu manteniment. A la memòria no es consideren els vehicles que van a l'accés del PNL i al LIC i ZEPA Muntanyes d'Artà ni els fluxos de cicloturistes i vianants. Tampoc es consideren els atropellaments d'animals a la Ma-3333 per l'excessiva velocitat pel tipus de carretera i ambient on discorre. Demana reduir el límit de velocitat a 30 km/h. Demana que es considerin com "vies parc" la Ma-3333 i la carretera a Cala Torta com a la memòria del PTM. La resposta del Consell és que no és objecte d'aquest estudi donar resposta a aquestes sol·licituds com ja va indicar a les al·legacions de 2016.

3.- Proposa tenir en compte la presència de vianants a la zona i prioritzar una voravia protegida i segregada, independent de la de ciclistes així com revisar el caràcter interurbà de la via. La resposta del Consell és que serà el projecte constructiu que defineixi les seccions transversals de la variant com va indicar a les al·legacions del 2016.

4.- A l'apartat Hidrologia de l'Annex 4 hi ha una errada, ja que s'indica que el Torrent des Cocons no travessa el nucli d'Artà de forma soterrada, sinó que ho fa Sa Síquia, i la seva conca és molt superior a la que es delimita al mapa com a Conca 2 que hauria d'incloure la major part del nucli urbà d'Artà i altres zones. Es demana que es tornin a calcular els riscos d'inundació. Si bé Sa Síquia no està incorporada a les NN.SS. D'Artà ni al PTIM com a zona inundable, la realitat és que s'hi donen episodis d'inundacions periòdicament. El Consell respon que com es va indicar a les al·legacions de 2016 "el projectista reconeix el seu error en exposició sobre la ubicació dels torrents. Els càlculs definitius de les conques, cabals i dimensionament de les obres hidràuliques es realitzarà en el projecte constructiu i haurà de ser aprovat per la D.G. De Recursos Hídrics previ a l'aprovació del projecte". També respon que s'hauria d'estudiar si els riscos d'inundacions a Sa Síquia es corresponen a una situació de manteniment deficient de la llera del torrent des Cocons, o una altra causa esmenable.

5.- Respecte a l'alternativa escollida AC-CE es fan una sèrie de puntualitzacions:

No s'hauria de considerar el caràcter de l'itinerari, ja que afavoreix el consum de territori en valorar més la llunyania respecte al nucli urbà. El Consell respon que és un judici de valor i no tècnic i que la supressió d'aquest criteri no alteraria el resultat.

Planteja fer una nova rotonda en la carretera d'Artà a Capdepera a 300 m de la rotonda actual de sortida d'Artà, però no defineix la cruïlla de la benzineria. Es proposa que aquesta cruïlla només doni accés al Parc de Bombers i al Punt verd. Es demana un corredor per a vianants fins a l'entrada del camp de futbol, a partir de la intersecció de la nova variant i el camí de fusta sobre Sa Síquia. El Consell respon que es tindrà en compte al projecte constructiu.

L'alternativa travessa Sa Síquia, on són freqüents episodis d'inundacions a la zona d'horts. Aquest fet s'ha de tenir en consideració. Es discrepa amb l'afirmació de l'annex 6 "Valoració ambiental de les alternatives" on no s'indica aquest risc per l'alternativa AC-CE.

Es demana renaturalitzar Sa Síquia refent el passeig de fusta a una banda i millorar el passeig al llarg del llit.

Es considera delicada la intersecció de la nova variant amb el passeig de Sa Síquia, que hauria d'estar regulada amb semàfors o un altre sistema similar. Respecte a l'adequació de la Síquia queda fora de l'àmbit del projecte d'aquest estudi però s'inclourà al projecte constructiu.

6.- En l'Estudi Ambiental Estratègic no es recull, en cap moment, l'existència de Sa Síquia i la problemàtica d'inundacions. El Consell respon que el contingut és similar a l'apartat 4.

L'informe del Departament de Medi Ambient del Consell de Mallorca reitera la petició d'un encreuament segur dels usuaris de la Ruta Artà-lluc amb la futura variant.

Ajuntament d'Artà en data 07/07/2017 en un informe dirigit a la CMAIB arran de la consulta i petició d'informe manifesta la seva conformitat amb la proposta d'acord amb els motius que es desenvolupen a l'Estudi informatiu i planteja una sèrie de millores per a la configuració definitiva de l'alternativa AC-CE i en l'estadi de la redacció del projecte de construcció.

- Demana la prolongació de la reserva, de manera que tengui el seu inici a l'entrada de l'aparcament de Sa Clota.

- Demana un itinerari segur per a vianants entre el nucli urbà i la zona esportiva i de serveis de Ses Pesqueres. Això és a causa que l'itinerari forma part del Pla de mobilitat d'Artà com a eix connector transversal del poble entre l'extrem oest on hi ha els equipaments esportius, l'escola Na Caragol i institut amb l'extrem est accés al camp de futbol i punt verd de Ses Pesqueres.

L'informe del Servei d'Aigües superficials de la Direcció General de Recursos Hídrics conclou que: Als efectes de l'article 22 de la Llei 21/2013 de 9 de desembre d'avaluació ambiental, s'informa favorablement de l'Estudi informatiu i l'Estudi Ambiental Estratègic. L'alternativa triada (alternativa 3 AC-CE) és la que presenta una menor afecció domini públic hidràulic de les aigües superficials, a les seves zones de protecció (servitud, policia) i a zones inundables o potencialment inundables, podent fins i tot concretar un traçat sense afeccions. Aquest informe no és una autorització.

L'informe de la Conselleria de Transició Energètica i Sectors Productius de la Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic conclou que per donar compliment a alguns aspectes de la Llei 10/2019, de 22 de febrer, de canvi climàtic i transició energètica s'hauria de donar compliment als articles 20, 36, 38 i les mesures preventives en les diferents fases del projecte (obres i explotació). A més seria adequat que el Consell es coordinés amb l'ajuntament perquè la posada en marxa de la variant suposés la posada en marxa de mesures de mobilitat sostenible al mateix municipi.

L'informe de la Direcció Insular d'Infraestructures del Departament de Mobilitats del Consell de Mallorca, en el seu informe 101/19-CA diu que la definició d'una franja de reserva no s'ajusta a cap dels supòsits de l'article 20 de la Llei 10/2019, de 22 de febrer, de canvi climàtic i transició energètica. Per això no es creu pertinent la inclusió de l'annex sol·licitat al document en aquesta fase de tramitació. Pel compliment adequat dels articles 36 i 38 esmentat es requereix una definició més exacta de la infraestructura futura que no és objecte del tràmit actual de la definició de la franja de reserva.

L'informe del Servei d'Estudis i Planificació de la Direcció General de Recursos Hídrics conclou que pel que fa a la prevenció del risc de contaminació d'aqüífers, als perímetres de protecció dels pous de proveïment urbà i a APR d'esllavissament, inform favorablement sobre l'estudi informatiu per a la determinació de la zona de reserva viària de la variant nord d'Artà i la zona de la reserva viària triada (AC-CE), ja que es considera que no existeix risc de contaminació de les aigües subterrànies i no apareix cap APR d'esllavissament.

5. Conclusions

Per tot l'anterior, es proposa formular la declaració ambiental estratègica favorable, a l'alternativa 3 franja AC-CE proposada, respecte a la definició de la franja de reserva de la variant d'Artà Nord sempre que es compleixin les mesures correctores proposades a l'Estudi Ambiental Estratègic signat per Ignacio Soto Molina (ATENEA), Llicenciat en CC.AA col·legiat nº19.476-MU en data 08/02/2018, i les següents condicions:

-El projecte constructiu de la variant inclourà la següent informació:

+Els indicats per l'informe emès per la Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic:

*Elaborar un annex específic de perspectiva climàtica, que ha de dur a terme un càlcul i compensació d'emissions de gasos d'efecte hivernacle, durant la fase de construcció i a causa del trànsit induït, incloent-hi mesures compensatòries per tal d'aconseguir una absorció que compensi la pèrdua de reserves de carboni i de la capacitat de remoció, a més de l'emissió generada i induïda.

*L'estudi d'alternatives ha de tenir en compte el consum energètic i la seva eficiència, tant en la fase de construcció com en la d'explotació.

*L'enllumenat públic que s'instal·li ha de ser de l'eficiència energètica més gran possible.

*S'haurien de proposar mesures preventives per reduir l'afecció de la contaminació, de la fase d'obres i d'explotació.

+Es dissenyaran, pressupostaran i executaran passos artificials per facilitar el pas de fauna a través de la infraestructura, amb un estudi previ de la fauna afectada i amb la Conselleria de Medi ambient i Territori del GOIB.

+Es tindrà en compte la cruïlla entre la variant i la ruta del camí de Cala Torta i s'incorporarà una rotonda amb passos de vianants adaptats que assegurin per una part el pas lent de vehicles, un encreuament amb pas de vianants segur i que permeti l'encreuament amb seguretat de persones amb mobilitat reduïda. S'incorporarà un encreuament amb carril bici.

+Es tindrà en compte l'acció de renaturalitzar Sa Síquia refent el passeig de fusta a una banda i millorar el passeig al llarg del llit.

+Ha d'incloure projecte d'integració paisatgística de la variant, per tal de minimitzar el seu impacte paisatgístic tenint en compte: l'entorn amb AANP, el puig de Sant Salvador i d'altres de l'entorn, i el Torrent des Cocons.

+Totes les superfícies seran permeables, a excepció de les exclusivament necessàries per a la seguretat de la circulació en la calçada.

+Estudi acústic de detall, on s'inclourà la previsió de nivells sonors de la variant durant la fase de construcció i explotació i la possible afecció als ocupants dels habitatges propers. Es dissenyaran i executaran les mesures adequades per aconseguir que els nivells màxims d'immissió sonora no sobrepassin els 55 dB(A) Leq nocturns ni els 65 dB(A) Leq diürns, mesurats a les àrees habitades a dos metres de les façanes i qualsevol altura.

+Programa de protecció del patrimoni cultural, històric, artístic, arqueològic i paleontològic, en col·laboració amb el departament de Cultura i Patrimoni del Consell de Mallorca, on es descriu el procediment i actuacions a desenvolupar en cas de trobar-se restes durant les obres, per garantir la seva protecció i per tractar la protecció dels tres elements catalogats esmentats a l'Estudi informatiu (Teulera des Murtons ART-369, Sínia vora la Teulera des Murtons ART-390, Pla de Sa Sínia ART-095)

+En el Programa de Vigilància Ambiental s'identificarà la persona responsable, es detallarà el procediment de seguiment de les actuacions i es descriurà el tipus d'informes i la freqüència i període d'emissió.

+S'inclouran i detallaran les actuacions per a desenvolupar les següents mesures compensatòries:

- Executar una voravia per a vianants protegida amb itineraris segurs per als vianants entre el nucli urbà i Ses Pesqueres i per accedir cap al Parc Natural de Llevant, la finca del Govern Balear (Sa Duaia de Dalt), Cala Torta, Cala Mitjana i Cala estreta, i els usuaris de la Ruta Artà-Lluc.

- Executar una voravia per a ciclistes protegida

- Prolongar uns metres l'inici de l'alternativa triada per coincidir amb l'aparcament Sa Clota.

- Valoració econòmica i propostes de les mesures a aplicar per compensar la pèrdua de sòl rústic, compensar l'increment de freqüentació dels espais protegits, de l'ermita de Betlem i de les Cales de la zona fins ara esmortit per la dificultat d'accés.

- Participació en les actuacions de conservació d'espècies i/o hàbitat dins el Parc Natural de la Península de Llevant en coordinació amb la Direcció General d'Espais Naturals.

Es recomana:

1)El Consell Insular de Mallorca valori si cal suprimir les actuacions contemplades al PDS de carreteres no executades actualment.

2)Segons la diagnosi del PDS Mobilitat a l'apartat de la planificació autonòmica relacionada amb la mobilitat, a l'estratègia Balear del Canvi Climàtic i Pla de mitigació del Canvi Climàtic (modificat 2015) les emissions dels gasos d'efecte hivernacle (GEH) a les IB, en 2010, va ser 10.276 ktCO₂, el que representa gairebé el 3% del total nacional. L'anàlisi de l'evolució de les emissions GEH pel període 1990-2010 indica que aquestes han augmentat en un 81,55%, en consonància amb la tendència nacional. Per tant, a l'àmbit del transport i la mobilitat, fomentar els Plans de Mobilitat Urbana Sostenible (PMUS) com a eines per incentivar un canvi de model en el transport de persones i mercaderies, cap a sistemes més respectuosos amb el medi ambient, potenciar la intermodalitat i fomentar la substitució de combustibles amb factors d'emissió més baixos en les flotes de transport privat i públic.

3)Tenir en compte l'acció d'incloure la via Ma-3333 com a "via parc".»

Palma, 19 de març de 2020

El president de la CMAIB
Antoni Alorda Vilarrubias

